

Ovaj život je dragocjen i prolazan

Njegova Svetost Tenzin Gyatso, 14. Dalaj-lama

Priroda cikličnog postojanja je da se združene pojave moraju naposljetku razići, rasti. Roditelji, djeca, braća, sestre i prijatelji. Bez obzira koliko se prijatelji vole, naposljetku se moraju rasti. Gurui i učenici, roditelji i djeca, braća i sestre, supruzi i supruge, i prijatelji, bez obzira tko su, moraju se naposljetku rasti.

Dok je moj stariji tutor, Ling Rinpoče, bio zdrav, bilo mi je gotovo nemoguće, nepodnošljivo, razmišljati o njegovoj smrti. Za mene, on je uvijek bio poput čvrste stijene na koju sam se mogao osloniti. Pitao sam se kako ću preživjeti bez njega. No kad je imao moždani udar, nakon kojeg još jedan, veoma ozbiljan udar, situacija je omogućila da jednim dijelom uma počnem misliti: "Sada bi mu bilo bolje da ode." Povremeno sam čak mislio da je namjerno uzeo takvu bolest, tako da, kad uistinu umre, ja budem spreman obaviti slijedeći zadatak, tragati za njegovom reinkarnacijom.

Povrh odvajanja od svih naših prijatelja, bogatstvo i resursi koje vremenom prikupimo, bez obzira koliko sjajni, naposljetku postaju neupotrebljivi. Bez obzira koliko smo visokog položaja, naposljetku moramo pasti. Kako bih se podsjetio na ovu činjenicu, kad se uspinjem na visoki prijestol s kojega podučavam, dok sjedam, recitiram si riječi Sutre "Dijamantni sjekač" koje govore o prolaznosti:

Promatraj stvari stvorene iz uzroka,
kao (da su) titrajuće zvijezde, prividi oboljelih očiju,
svjetlucanje uljanice, magične obmane,
rosa (na travi), mjehurići (na površini vode), bljesak (munje) i oblaci (na vjetru).

Razmišljam o krhkosti uzročnih pojava, a zatim pucnem prstima, označujući prolaznost. Ovako se podsjećam da ću vrlo skoro sići s visokog prijestola.

Svako živo biće, bez obzira koliko dugo živi, mora naposljetku umrijeti. Nema druge mogućnosti. Kad se nalazite unutar cikličnog postojanja, ne možete živjeti izvan njegove prirode. Bez obzira koliko su stvari sjajne, u njihovoj je samoj prirodi urođeno da one i vi, koji u njima uživajte, morate na koncu umrijeti.

Ne samo da na kraju morate umrijeti, već ne znate ni kada će to biti. Da znate, mogli biste odgoditi pripreme za budućnost. Čak i ako iskazujete znakove dugog i zdravog življenja, ne možete sa sto posto sigurnosti reći da danas nećete umrijeti.

Ne smijete odlagati. Naprotiv, trebate se pripremiti tako da, čak i da umrete noćas, nemate nikakvih žaljenja. Razvijate li uvažavanje neizvjesnosti i neizbježnosti smrti, vaš osjećaj važnosti da svoje vrijeme upotrijebite mudro biti će sve jači i jači. Kao što kaže tibetanski učenjak i jogi Tsongkhapa:

Kad shvatiš teškoću nalaženja ovog ljudskog tijela,
ne možeš više ne činiti ništa.

Kad spoznaš njegovo veliko značenje,
besmisleno trošenje vremena postaje uzrokom tuge.

Kad promišljaš o smrti,
poduzimaš pripreme za odlazak u slijedeći život.

Kad promišljaš djela i njihove učinke,
odbacuješ izvore nesavjesnosti.

Kad na ovaj način osnažiš ova četiri korijena,
Druge plemenite prakse rastu [u tebi] lako.

Razmišljanje o smrti ne služi samo kao priprema za umiranje i poticaj za djelovanje koje čini dobro budućim životima, već i dramatično utječe na našu mentalnu perspektivu. Primjerice, kad ljudi nisu navikli na ovu praksu svjesnosti i nezaboravljanja izvjesnosti smrti, čak i onda kad je očigledno da su stari i da će ubrzo preminuti, njihovi prijatelji i obitelj osjećaju da s njima ne mogu biti realistični, pa čak osjećaju potrebu da im daju komplimente po pitanju njihova fizičkog izgleda. Obje strane znaju da je to laž. To je doista smiješno!

Ponekad čak pacijenti koji pate od smrtne bolesti, kao što je rak, izbjegavaju upotrijebiti riječi "umiranje" ili "smrt". Čini mi se da je s njima gotovo nemoguće razgovarati o neizbježnoj smrti, pružaju toliki otpor. No za onog tko ne može ni čuti riječ "smrt", a kamoli se suočiti s njezinom stvarnošću, samo nastupanje smrti će vjerojatno donijeti veliku neugodnost i strah. S druge strane, kad se sretnem s praktičarem koji se čini da je blizu smrti, ne oklijevam reći: "Bilo da umreš ili se oporaviš, trebaš se jednako pripremati." Moguće nam je zajedno razmišljati o neizbježnosti smrti. Nema potrebe išta skrivati, jer takva je osoba spremna na smrt bez kajanja. Praktičar koji dovoljno rano promišlja o prolaznosti mnogo je odvažniji i sretniji dok umire. Promišljanje o neizvjesnosti vremena smrti razvija spokojan, discipliniran i plemenit um, jer taj um boravi na nečem što je više od površne pojavnosti ovog kratkog života.

Sažeti savjeti

1. Njegovate li osjećaj neizvjesnosti vremena smrti, bolje ćete upotrijebiti svoje vrijeme.
2. Kako bi izbjegli odlaganje duhovne prakse, nastojte ne pasti pod utjecaj obmane trajnosti.
3. Shvatite da bez obzira na poželjnost situacije, u njoj je prirodi da mora završiti.
4. Nemojte misliti da će kasnije biti vremena.
5. Budite iskreni u suočavanju s vlastitom smrću. Vješto i prikladno ohrabrujte druge da budu iskreni o vlastitoj smrti. Ne zavaravajte jedni druge komplimentima kad je blizu vrijeme smrti. Iskrenost će potaknuti hrabrost i radost.